

บทที่ 7

การบริหารทรัพย์สินหมุนเวียน

หัวเรื่อง

- 7.1 การบริหารเงินสด
- 7.2 การบริหารหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด
- 7.3 การบริหารลูกหนี้การค้า
- 7.4 การบริหารสินค้าคงคลัง
- 7.5 สรุป

วัตถุประสงค์

เมื่อนักศึกษาได้ศึกษาบทที่ 7 นี้แล้วสามารถ

1. อธิบายความหมายและความสำคัญของเงินสดได้อย่างถูกต้อง
2. อธิบายถึงการบริหารเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพได้อย่างถูกต้อง
3. อธิบายถึงค่าใช้จ่ายในการบริหารเงินสด การกำหนดยอดเงินคงเหลือขั้นต่ำ และระบบเบิกเงินเกินบัญชีได้อย่างถูกต้อง
4. บอกเหตุผลเบื้องต้นของการลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดได้
5. ชี้ให้เห็นถึงหลักเกณฑ์ที่ใช้เลือกลงทุนในหลักทรัพย์ได้
6. ชี้บ่งตัวแปรของนโยบายการขายเชื่อได้อย่างถูกต้อง
7. อธิบายวิธีการวิเคราะห์การขายเชื่อได้อย่างถูกต้อง
8. ชี้บ่งปัจจัยที่กำหนดขนาดของสินค้าคงคลังได้อย่างถูกต้อง
9. อธิบายตัวแบบการตัดสินใจเกี่ยวกับสินค้าคงคลังได้อย่างถูกต้อง

บทที่ 7

การบริหารทรัพย์สินหมุนเวียน

ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) ประกอบด้วย เงินสด (Cash) หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) และสินค้าคงคลัง (Inventories) ซึ่งผันแปรเป็นสัดส่วนโดยตรงกับยอดขาย จึงจำเป็นต้องบริหารให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเกิดความประหยัดและมีสภาพคล่องในการดำเนินการ

7.1 การบริหารเงินสด

เงินสด (Cash) ได้แก่ พันธบัตร ทรัพย์สินทางการเงิน ฝากกระแสรายวัน รวมทั้งสิ่งที่ใกล้เคียงกับเงินสด (Near Money) เช่น เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ ซึ่งสามารถถอนได้เมื่อทวงถาม

7.1.1 ความสำคัญของการถือครองเงินสด

ตามทฤษฎี The General Theory of Employment, Interest and Money ของ J.M. Keynes บุคคลหรือกิจการมีมูลเหตุจูงใจเบื้องต้นในการถือครองเงินสดอยู่ 3 ประการคือ

7.1.1.1 เพื่อใช้จ่ายประจำวัน (Transactions Motive) กิจการต้องการเงินสดเพื่อชำระหนี้แก่เจ้าหนี้การค้า ชำระค่าจ้าง ภาษี และหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ ที่ครบกำหนด การตัดสินใจถือครองเงินสดเพื่อสนองความต้องการของการดำเนินงานนี้เรียกว่า มูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อใช้จ่ายประจำวัน (Transactions Motive for Holding Cash) จำนวนเงินที่ถือครองไว้ใช้จ่ายประจำวันจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความผันแปรของกระแสเงินสดของกิจการ กล่าวคือ ถ้ากระแสเงินสดมีความผันแปรสูง ความต้องการเงินสดเพื่อใช้จ่ายประจำวันย่อมสูงด้วย โดยปกติ ความผันแปรของกระแสเงินสดจะได้รับผลกระทบจากความผันผวนของยอดขาย นโยบายการขายเชื่อของผู้จำหน่ายวัตถุดิบ และลักษณะของอุตสาหกรรมนั้น ๆ กล่าวคือ กิจการที่ทำการผลิตหรือจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค เช่น เครื่องแต่งกาย ของเด็กเล่น น้ำมันแต่งผม ครีมนวดผิว และเฟอร์นิเจอร์ เป็นต้น ยอดจำหน่ายขึ้นอยู่กับฤดูกาลซึ่งได้รับผลกระทบอย่างมากจากแนวโน้มของแฟชั่น และสภาพทางเศรษฐกิจ ซึ่งมักพบว่า เพื่อให้มีเงินสดเพียงพอกับการชำระหนี้ที่ครบ

กำหนด กิจการดังกล่าวจึงต้องถือครองเงินสดไว้เป็นจำนวนค่อนข้างมาก ในด้านตรงกันข้าม กิจการในบางอุตสาหกรรมที่มีกระแสเงินสดไหลเข้า (Cash Inflows) เพียงพอกับกระแสเงินสดไหลออก (Cash Outflows) จึงมีความต้องการถือครองเงินสดไว้น้อย ตัวอย่างเช่น รายรับและรายจ่ายของกิจการสาธารณูปโภคค่อนข้างสมดุลกัน และสามารถประมาณการเงินสดที่ต้องการเพื่อใช้จ่ายได้อย่างแม่นยำ ยอดเงินสดที่ถือครองไว้จึงค่อนข้างแน่นอน

7.1.1.2 เพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Motive) กิจการอาจถือครองเงินสดสำรองไว้สนองความต้องการที่ไม่อาจคาดคิดได้ กล่าวคือ กิจการที่กระแสเงินสดมีความผันแปรสูงมักถือเงินสดสำรอง (Cash Reserves) เกินกว่าจำนวนเงินที่ต้องใช้จ่ายประจำวัน เงินสดสำรองส่วนเกิน (Excess Cash Reserve) ที่ถือครองไว้มากกว่ากระแสเงินสดไหลออกที่ต้องการนี้คือ มูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Motive for Holding Cash Reserves) ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการถือครองในรูปเงินสด (Cash) หรือหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) ก็เพื่อให้กิจการมีเงินเพียงพอกับกระแสเงินสดสุทธิไหลออกที่ไม่อาจคาดคิดได้ (Unexpected Net Cash Outflows) ตัวอย่างเช่น ลูกค้ารายสำคัญอาจไม่สามารถชำระหนี้ตรงตามเวลา ซึ่งกิจการไม่สามารถคาดคะเนล่วงหน้าได้ว่ากระแสเงินสดไหลเข้า (Cash Inflows) จะมีมูลค่าต่ำ เป็นต้น เมื่อกิจการได้ถือครองเงินสดสำรองเพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉิน และมีหนี้สินครบกำหนดชำระ จะเผชิญกับความกดดันอย่างหนัก อีกตัวอย่างหนึ่งในช่วงที่เศรษฐกิจรุ่งเรือง กิจการอาจถือเงินสดสำรองเพื่อป้องกันภาวะเงินตึง (Tighter Money Supply) ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรืออาจถือครองเงินสดสำรองไว้เพื่อชำระหนี้ที่รัฐบาลอาจเรียกเก็บในอัตราสูงขึ้น เพื่อเพิ่มยอดจำหน่าย หรืออื่นๆ

7.1.1.3 เพื่อเก็งกำไร (Speculative Motive) กิจการอาจถือครองเงินสดสำรองไว้เพื่อลงทุนในโอกาสที่สามารถจะทำกำไร (Potential Profitable Opportunities) หรือเพื่อขยายงานในช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรือง และซื้อหุ้นของกิจการกลับคืนในราคาที่พึงพอใจ นับเป็นมูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อเก็งกำไร (Speculative Motive for Holding Cash Reserve)ทั้งสิ้น

การถือครองเงินสดสำรองเพื่อใช้จ่ายประจำวันและเพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉินจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความผันแปรของกระแสเงินสดของกิจการ ส่วนการถือครองเงินสดเพื่อเก็งกำไรไม่ใช่ผลจากการดำเนินงานโดยตรง แต่เป็นผลสะท้อนเกี่ยวกับทัศนคติทางการบริหาร (Managerial Attitude) ที่มุ่งลงทุนในโอกาสที่ไม่ได้คาดคิดไว้ล่วงหน้า (Unexpected Opportunities) กิจการที่มีโปรแกรมการบริหารเงินสดที่ดีจะสามารถบริหารเงินสดสำรองเพื่อใช้จ่ายประจำวันและเพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

7.1.2 การบริหารเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ กิจการจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้¹

7.1.2.1 กำหนดนโยบาย โดยทั่วไป กิจการจะกำหนดนโยบายอย่างกว้าง ๆ เพื่อให้กิจการมีสภาพคล่องพอเหมาะ และมีฐานะการเงินที่มั่นคงเป็นที่เชื่อถือของเจ้าหนี้

7.1.2.2 วางแผน กิจการจะต้องวางแผนการดำเนินงานว่า ทำอย่างไรจึงจะบรรลุเป้าหมายตามนโยบายที่กำหนดไว้ การวางแผนอาจจัดทำในรูปของงบประมาณเงินสด (Cash Budgeting) เพื่อดูว่าจะได้เงินจากทางใด เมื่อใด และเป็นจำนวนเท่าใด

7.1.2.3 ควบคุม เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ ซึ่งกิจการจำเป็นต้องกำหนดผู้ปฏิบัติหน้าที่และผู้รับผิดชอบไว้

7.1.2.4 ติดตามผล เป็นการประเมินผลการบริหารเงินสดว่าเป็นไปตามนโยบายและแผนที่วางไว้หรือไม่

7.1.3 ประโยชน์ของการมีเงินสดอย่างเพียงพอ

นอกจากเหตุผลจุดใจในการถือครองเงินสดทั้งสามดังกล่าวข้างต้น การบริหารเงินทุนหมุนเวียนยังมีวัตถุประสงค์ให้มีการถือครองเงินสดไว้จำนวนหนึ่งโดยมีเหตุผลต่าง ๆ ดังนี้

7.1.3.1 กิจการที่ถือครองเงินสดไว้เพียงพอ สามารถนำเงินสดไปชำระหนี้การค้าจากการสั่งซื้อสินค้าภายในระยะเวลาที่ระบุเป็นเงื่อนไขการขายเชื่อ (Credit Terms) ซึ่งจะได้รับส่วนลดเงินสด โดยปกติเงื่อนไขการขายเชื่อมักกำหนดในรูป 2/10, n/30 หมายความว่า ถ้าชำระเงินภายใน 10 วัน จะได้รับส่วนลดเงินสดร้อยละ 2 แต่ต้องชำระคืนทั้งจำนวนภายใน 30 วัน เมื่อกิจการถือครองเงินสดไว้เพียงพอกับการชำระหนี้การค้า และได้รับส่วนลดเงินสดแล้ว เปรียบเสมือนกับ

กิจการมีรายได้ร้อยละ 2 ทุก ๆ 20 วันตลอดปี ใน 1 ปี จะมีรายได้ถึง 18 ครั้ง $\left(\frac{360 \text{ วัน}}{20 \text{ วัน}} = 18\right)$

18) คิดเป็นดอกเบี้ยร้อยละ 36 ซึ่งกิจการส่วนใหญ่มักมีค่าใช้จ่ายของเงินลงทุน (Cost of Capital) ต่ำกว่าร้อยละ 36

¹ชูศรี รุ่งโรจนารักษ์ และทัศนีย์ ดัชนีทูลโฉม, การบริหารสินทรัพย์ธุรกิจ (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 58.

ตัวอย่างการคำนวณค่าใช้จ่ายจากการไม่ได้รับส่วนลดเงินสดในระยะเวลา 1 ปี
สามารถใช้สมการข้างล่างนี้

$$\text{ค่าใช้จ่าย} = \frac{\text{เปอร์เซ็นต์ส่วนลด}}{100 - \text{เปอร์เซ็นต์ส่วนลด}} \times \frac{360}{\text{จำนวนวันที่ชำระ} - \text{จำนวนวันที่ให้ส่วนลด}}$$

ถ้าเงื่อนไขการขายเชื่ออยู่ในรูป 2/10, n/30 ค่าใช้จ่ายของการไม่ได้รับส่วนลด
เงินสดสามารถคำนวณได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ค่าใช้จ่าย} &= \frac{2}{(100 - 2)} \times \frac{360}{(30 - 10)} \\ &= \frac{2}{98} \times \frac{360}{20} \\ &= 0.0204 \times 18 \\ &= 36.72\% \end{aligned}$$

จากสมการข้างต้นมีข้อที่น่าสังเกตคือ ถ้าสามารถชำระหนี้การค้าช้ากว่ากำหนด
ค่าใช้จ่ายที่คำนวณได้จะลดลง เช่น กิจการชำระเงินคืนเจ้าหนี้การค้าหลังจากสั่งซื้อสินค้า 60
วัน ซึ่งล่าช้ากว่ากำหนด 30 วัน ช่วงระยะเวลาของการซื้อเชื่อจะเท่ากับ 60 - 10 = 50 วัน และ
ค่าใช้จ่ายของการไม่ได้รับส่วนลดเงินสดจะลดลงเท่ากับ

$$\begin{aligned} \text{ค่าใช้จ่าย} &= \frac{2}{(100-2)} \times \frac{360}{(60-10)} \\ &= \frac{2}{98} \times \frac{360}{50} \\ &= 0.0204 \times 7.2 \\ &= 14.7\% \end{aligned}$$

ในช่วงที่กิจการมีกำลังการผลิตส่วนเกิน (Excess Capacity) กิจการอาจยอมให้
ลูกค้าชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนดได้ แต่กิจการดังกล่าวจะประสบปัญหาอย่างมากจากการที่
ลูกค้าชำระเงินล่าช้า

7.1.3.2 เนื่องจาก Current Ratio และ Acid Test หรือ Quick Ratio เป็นอัตราส่วนทาง
การเงินที่สำคัญที่ใช้ในการวิเคราะห์สินเชื่อ ดังนั้น กิจการที่ต้องการได้สินเชื่อจึงจำเป็นต้องรักษา
อัตราส่วนทางการเงินทั้งสองให้อยู่ในมาตรฐานของอุตสาหกรรมในสายผลิตภัณฑ์เดียวกัน การได้
รับสินเชื่อจำนวนมาก นอกจากจะทำให้กิจการสามารถสั่งซื้อสินค้าจากผู้ผลิตได้ตามจำนวน
ที่ต้องการแล้ว ยังเป็นการสร้างความเชื่อถือให้กับธนาคารหรือแหล่งสินเชื่ออื่น ๆ ด้วย

7.1.3.3 การถือครองเงินสดไว้อย่างเพียงพอ จะทำให้กิจการสามารถลงทุนเมื่อโอกาสที่เหมาะสมมาถึง

7.1.3.4 กิจการจะมีสภาพคล่องอย่างเพียงพอ เมื่อเผชิญกับเหตุฉุกเฉิน เช่น การนัดหยุดงาน ไฟไหม้ หรือการแข่งขันทางด้านตลาด เป็นต้น

7.1.4 การบริหารเกี่ยวกับเงินสดไหลเข้า-ออกจากกิจการ

ในการบริหารเงินสด ผู้บริหารจะต้องดำเนินวิธีการบริหารเงินสดที่ไหลเข้า-ออกจากกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

7.1.4.1 การเร่งเงินสดไหลเข้ากิจการ

7.1.4.2 การชลอนเงินสดไหลออกจากกิจการ

7.1.4.1 การเร่งเงินสดไหลเข้ากิจการ มักเป็นกรณีที่ถูกค้าต่างจังหวัดส่งเช็คมาชำระหนี้ ซึ่งต้องใช้เวลาในการจัดส่งทางไปรษณีย์และการนำเช็คเข้าบัญชีเงินฝากธนาคาร และธนาคารจะเรียกเก็บเงินจากธนาคารของผู้ส่งจ่ายโดยผ่านสำนักหักบัญชี (Clearinghouse) เมื่อเรียกเก็บเงินได้ กิจการจึงสามารถถอนเงินจากธนาคารไปใช้จ่าย ทำให้กิจการต้องเสียเวลาไประยะหนึ่งก่อนที่จะได้เงินมาใช้จ่าย เพื่อลดระยะเวลาที่ต้องสูญเสียไปจากการใช้จ่ายเงินดังกล่าว กิจการจึงต้องคิดหาวิธีการเร่งเงินสดไหลเข้าให้รวดเร็ว ซึ่งมีวิธีการดังนี้

7.1.4.1.1 การโอนเงินทางโทรเลข (Telegraphic Transfer) เป็นวิธีการที่ให้ลูกค้าต่างจังหวัดโอนเงินไปยังธนาคารที่กิจการมีบัญชีเงินฝากอยู่โดยทางโทรเลข ซึ่งทำให้กิจการสามารถได้เงินมาใช้จ่ายรวดเร็วขึ้น แต่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการโอนเงินสูง

7.1.4.1.2 Concentration Banking เป็นวิธีการเร่งเงินสดไหลเข้ากิจการเร็วขึ้น โดยการจัดตั้งศูนย์หรือตัวแทนเรียกเก็บหนี้จากลูกค้าขึ้นหลาย ๆ แห่งตามท้องถิ่นต่าง ๆ แทนที่จะจัดเก็บที่สำนักงานใหญ่ของกิจการเพียงแห่งเดียว ซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาระหว่างที่ลูกค้าส่งเช็คมาชำระหนี้กับระยะเวลาที่กิจการได้รับเงินสดมาใช้จ่ายด้วย โดยมีขั้นตอนของการดำเนินงานดังนี้

7.1.4.1.2.1 ศูนย์หรือตัวแทนส่งไปทวงหนี้ไปยังลูกค้าภายในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยแจ้งให้ลูกค้าชำระเงินหรือส่งเช็คมาที่ศูนย์ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าได้รับไปทวงหนี้เร็วขึ้น และศูนย์ได้รับเงินหรือเช็คเร็วขึ้นด้วย

7.1.4.1.2.2 ศูนย์หรือตัวแทนรวบรวมเงินและเช็คเข้าบัญชีเงินฝากของกิจการ ณ ธนาคารในจังหวัดที่ศูนย์ตั้งอยู่

7.1.4.1.2.3 ธนาคารจะเรียกเก็บเงินตามเช็คที่ส่งจ่าย

7.1.4.1.2.4 ธนาคารจะโอนเงินของกิจการไปยังธนาคาร ส่วนกลางหรือ Concentration Bank ซึ่งเป็นธนาคารที่กิจการมีบัญชีหลักสำหรับใช้จ่าย

7.1.4.1.2.5 ทั้งศูนย์หรือตัวแทนและธนาคารรายงานผลการ เรียกเก็บเงินให้กิจการทราบ

วิธีการ Concentration Banking ช่วยลดระยะเวลาในการเรียก เก็บเงินจากลูกค้าตามท้องถิ่นต่าง ๆ ทำให้กิจการสามารถนำเงินมาใช้จ่ายได้เร็วขึ้น แต่วิธีการนี้ ต้องเรียกค่าใช้จ่ายสูง เช่น ค่าใช้จ่ายของศูนย์หรือตัวแทน ค่าใช้จ่ายในการโอนเงิน เป็นต้น

7.1.4.1.3 Lock-Box System เป็นวิธีการที่ขจัดความล่าช้าของวิธีการ Con- centration Banking คือ ช่วงที่ศูนย์รับชำระหนี้และนำเช็คเข้าบัญชีของกิจการ ซึ่งมีขั้นตอนของการ ดำเนินงานดังนี้

7.1.4.1.3.1 กิจการเช่าตู้ไปรษณีย์ ณ ที่ทำการไปรษณีย์ ในท้องถิ่นที่มีลูกค้าอยู่หนาแน่น

7.1.4.1.3.2 กิจการแจ้งให้ลูกค้าส่งเช็คชำระหนี้ไปยังตู้ไปรษณีย์ ที่ตั้งอยู่ในท้องถิ่นเดียวกับลูกค้าหรือบริเวณใกล้เคียง

7.1.4.1.3.3 ธนาคารที่กิจการมีบัญชีเงินฝากอยู่จะเป็นผู้เปิดตู้ ไปรษณีย์ แล้วนำเช็คเข้าบัญชีเงินฝากกระแสรายวันชนิดพิเศษ (Special Checking Account) และทำการหักบัญชีภายในท้องถิ่นนั้น

7.1.4.1.3.5 กิจการอาจสั่งให้ธนาคารโอนเงินทางโทรเลขส่วนที่ ได้แล้ว และเอกสารการชำระหนี้ไปให้กิจการ กิจการจะบันทึกบัญชีตามหลักฐานที่ธนาคาร ส่งมาให้

7.1.4.1.3.5 กิจการอาจสั่งให้ธนาคารโทรเลขโอนเงินส่วนที่ เกินยอดเงินฝากขั้นต่ำ (Compensating Balances) เข้าบัญชีเงินฝากธนาคารที่กิจการเปิดบัญชี เงินฝากอยู่ เพื่อจะได้ถอนเงินไปใช้จ่าย

แม้ว่าวิธีการ Lock-Box System สามารถเรียกเก็บเงินได้รวดเร็ว กว่าวิธีการ Concentration Banking ลดภาระหน้าที่ในการเรียกเก็บเงินของกิจการ และป้องกัน พนักงานเก็บเงินนำเงินที่เก็บได้ก่อนไปใช้จ่ายส่วนตัวหรือนำเงินของกิจการหลบหนีไป แต่ก็ มีข้อเสียคือ

- ธนาคารมักกำหนดให้กิจการต้องมียอดเงินฝากขั้นต่ำจำนวนหนึ่ง ซึ่งกิจการจะถอนไปใช้จ่ายไม่ได้
- ขาดข้อมูลเกี่ยวกับลูกหนี้การค้า หรือได้รับข้อมูลล่าช้าเกินไป
- เสียค่าใช้จ่ายสูง²

7.1.4.2 การชลดเงินสดไหลออกจากกิจการ ขณะที่ขบวนการเรียกเก็บเงินต้องการเรียกเก็บเงินให้รวดเร็ว ในด้านการชำระเงินของกิจการก็ต้องการให้ล่าช้าที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ เพื่อให้สามารถถือครองเงินสดไว้ในมีอนานขึ้น วิธีการชลดเงินสดไหลออกจากกิจการมีดังนี้

7.1.4.2.1 ชำระหนี้หรือค่าใช้จ่ายอื่น ๆ โดยใช้เช็คแทนเงินสด ทำให้กิจการสามารถชลดการไหลออกของเงินสดล่าช้ากว่ากำหนด โดยเฉพาะเช็คที่ระบุให้นำเข้าบัญชีและเช็คต่างจังหวัด เงินสดจะไหลออกต่อเมื่อธนาคารของผู้รับเช็คส่งเช็คมาเรียกเก็บเงิน ทำให้กิจการสามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปแสวงหาผลประโยชน์ได้ระยะหนึ่ง

7.1.4.2.2 จ่ายเงินให้ล่าช้าที่สุดเท่าที่สามารถทำได้ เช่น กำหนดวันจ่ายเงินเป็นประจำแน่นอนสำหรับรายจ่ายต่าง ๆ การชำระหนี้ในวันที่หนึ่งครบกำหนด เป็นต้น

7.1.5 การใช้ประโยชน์จากยอดผลต่างของเงินคงเหลือในบัญชีของกิจการกับบัญชีเงินฝากของธนาคาร (Using Float)

Float หมายถึง ยอดผลต่างของเงินคงเหลือในบัญชีของกิจการกับบัญชีเงินฝากของธนาคาร

สมมุติว่ากิจการเขียนเช็คสั่งจ่ายทุกวันเฉลี่ยวันละ 5,000 บาท และธนาคารใช้เวลาในการเรียกเก็บเงิน 6 วัน ยอดเงินในสมุดบัญชีของกิจการจะน้อยกว่ายอดเงินในบัญชีเงินฝากของธนาคารอยู่ 30,000 บาท ถ้ากิจการได้รับเช็ควันละ 5,000 บาท และธนาคารใช้เวลาในการเรียกเก็บเงินเพียง 4 วัน ยอดเงินในสมุดบัญชีของกิจการจะมากกว่ายอดเงินในบัญชีเงินฝากของธนาคารอยู่ 20,000 บาท ดังนั้น Float ของกิจการจะเท่ากับ 20,000-30,000 = -10,000 บาท

ถ้าธนาคารที่กิจการเปิดบัญชีเงินฝากอยู่มีประสิทธิภาพในการเรียกเก็บเงิน Float ก็จะมีค่ามาก อย่างไรก็ตาม ยิ่ง Float มีค่าติดลบมากเท่าใด กิจการก็สามารถใช้ประโยชน์จาก Float ได้มากเท่านั้น

² อ้างแล้ว, หน้า 5

7.1.6 ค่าใช้จ่ายในการบริหารเงินสด

เราได้กล่าวถึงวิธีการต่าง ๆ ที่ทำให้กิจการมีความต้องการถือครองเงินสดน้อยลง แต่วิธีการดังกล่าวต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานมาก โดยทั่วไป กิจการมีวิธีการบริหารเงินสดให้มีประสิทธิภาพด้วยการกำหนดให้ค่าใช้จ่ายในการบริหารเงินสดอยู่ ณ ระดับที่รายรับส่วนเพิ่ม (Marginal Returns) มากกว่าค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่ม (Marginal Expense) ซึ่งตัวอย่างของการบริหารเงินสดอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น

7.1.6.1 การจัดตั้ง Lock-Box System และการเพิ่มความแน่นอนของการพยากรณ์กระแสเงินสดไหลเข้าและไหลออกจากกิจการ จะสามารถลดค่าใช้จ่ายของการบริหารเงินสดลง 1 ล้านบาท

7.1.6.2 ถ้ากิจการกู้ยืม ณ อัตราดอกเบี้ยลูกค้านันตี (Prime Rate) ร้อยละ 16.5 ต่อปีจากธนาคารอยู่ก่อน ในการกู้ยืมเงิน 1 ล้านบาท กิจการจะต้องเสียดอกเบี้ยเงินกู้ 165,000 บาท ถ้ากิจการสามารถกู้ยืมจากแหล่งอื่น เพื่อนำเงินไปชำระหนี้ธนาคารโดยเสียดอกเบี้ยเงินกู้ น้อยกว่า 165,000 บาท การกู้ยืมเงินเพื่อชำระหนี้ธนาคารเป็นสิ่งที่ควรกระทำ แต่ถ้าดอกเบี้ยของเงินกู้จำนวนดังกล่าวมากกว่า 165,000 บาท การกู้ยืมเงินเพื่อชำระหนี้ธนาคารก็จะไม่คุ้ม

กิจการขนาดใหญ่และมียอดเงินสดจำนวนมาก ควรควบคุมเงินสดของกิจการอย่างระมัดระวัง การบริหารเงินสดเป็นส่วนประกอบหนึ่งของการดำเนินธุรกิจให้เกิดการประหยัดทางด้านขนาด (Economies of Scales)

เราอาจสรุปได้ว่า มูลค่าของการบริหารเงินสดอย่างระมัดระวังขึ้นอยู่กับค่าใช้จ่ายของการลงทุนในรูปเงินสด และค่าใช้จ่ายของการลงทุนในรูปเงินสดขึ้นอยู่กับอัตราดอกเบี้ยในขณะนั้น

7.1.7 การกำหนดยอดเงินคงเหลือขั้นต่ำ

เราได้ศึกษามาแล้วว่า มูลเหตุจูงใจเบื้องต้นของการถือครองเงินสดไว้ก็เพื่อใช้จ่ายประจำวัน ส่วนมูลเหตุจูงใจอื่นของการถือครองเงินสดคือ เพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉินและเพื่อเก็งกำไร ซึ่งมักถือครองในรูปหลักทรัพย์ระยะสั้น ยอดเงินคงเหลือขั้นต่ำของกิจการบางแห่งจะถือครองไว้เพียงพอกับการใช้จ่ายประจำวันและเงินสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) โดยกิจการสามารถทำให้ยอดเงินสดอยู่ในดุลยภาพได้ด้วยการกู้ยืมหรือขายหลักทรัพย์บางส่วนใน Portfolio ออกไป

ยอดเงินคงเหลือขั้นต่ำของกิจการต่าง ๆ มักถูกกำหนดจากปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการ คือ

7.1.7.1 ยอดเงินสดที่กิจการจำเป็นต้องถือครองไว้ใช้จ่ายประจำวัน (Transaction Balances) บวกกับยอดเงินสดที่ถือครองไว้เพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Balances) หรือเงินสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) นั้นเอง

7.1.7.2 ยอดเงินฝากธนาคารชั้่นต่ำ (Compensating Balances)

7.1.8 ยอดเงินฝากธนาคารชั้่นต่ำ

เนื่องจากธนาคารได้ให้บริการแก่ลูกค้าหลายด้าน เช่น การหักบัญชีเงินฝากกระแสรายวัน (Clear Checks) การจัดเก็บเงินตาม Lock-Box System การให้บริการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ซึ่งธนาคารต้องเสียค่าใช้จ่ายจำนวนหนึ่ง และธนาคารไม่สามารถคิดค่าบริการจากลูกค้าเป็นเงินสดได้ ดังนั้น ธนาคารมักกำหนดยอดเงินฝากธนาคารชั้่นต่ำเป็นจำนวนเงินตายตัวหรือเป็นจำนวนชั้่นต่ำถัวเฉลี่ย เพื่อธนาคารสามารถนำเงินจำนวนดังกล่าวไปลงทุนหาผลประโยชน์ชดเชยกับค่าใช้จ่ายของบริการที่ให้กับลูกค้า

ยอดเงินฝากธนาคารชั้่นต่ำนับเป็นทุนจมของกิจการ เพราะกิจการไม่สามารถถอนออกมาใช้จ่ายได้ ผู้บริหารการเงินจึงต้องพยายามลดยอดเงินดังกล่าวให้ต่ำที่สุด โดยไม่กระทบต่อข้อตกลงทางการเงินกับธนาคาร ซึ่งผู้บริหารการเงินจะต้องตัดสินใจเลือกระหว่างการจ่ายค่าบริการแก่ธนาคารกับยอดเงินฝากชั้่นต่ำที่ต้องฝากไว้กับธนาคาร

7.1.9 ระบบเบิกเงินเกินบัญชี (Overdraft Systems)

ระบบเบิกเงินเกินบัญชี คือ การที่ธนาคารยินยอมให้ลูกค้าเขียนเช็คสั่งจ่ายเงินเกินกว่ายอดเงินฝากคงเหลือในบัญชีเงินฝากของลูกค้า โดยธนาคารจะกำหนดวงเงินสูงสุดที่ยินยอมให้ลูกค้าเบิกเกินบัญชีไว้ล่วงหน้า และธนาคารจะคิดดอกเบี้ยเฉพาะวงเงินที่ลูกค้าเบิกเกินบัญชีเท่านั้น ดังนั้น ระบบเบิกเงินเกินบัญชีทำให้กิจการสามารถจัดหาเงินสดมาใช้จ่ายได้ตามความจำเป็น และชำระคืนเมื่อกิจการมีเงินสดส่วนเกิน กิจการจึงถือครองเงินสดคงเหลือไว้ในมือลดลง

7.2 การบริหารหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด

เงินสดที่เกินความจำเป็นในการดำเนินงานของกิจการในขณะใดขณะหนึ่ง กิจการสามารถนำไปลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) เช่น ตั๋วเงินคลัง ตั๋วสัญญาใช้เงิน ตั๋วแลกเงิน เอกสารฝากเงินธนาคาร (Bank Certificates of Deposits) เอกสารทางการค้า และสัญญาการซื้อขาย เป็นต้น

7.2.1 ประโยชน์ของการลงทุนหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด

เราอาจสรุปเหตุผลเบื้องต้นของการลงทุนในหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เป็น 2 ประการคือ

7.2.1.1 เพื่อใช้ทดแทนเงินสด (Substitute for Cash)

7.2.1.2 เพื่อเป็นการลงทุนชั่วคราว (Temporary Investment)

7.2.1.1 เพื่อใช้ทดแทนเงินสด กิจกรรมบางแห่งถือครองหลักทรัพย์ไว้ใน Portfolio แทนการถือครองเงินสดไว้เป็นจำนวนมาก ๆ ซึ่งสามารถเปลี่ยนเป็นเงินสดได้เมื่อกระแสเงินสดไหลออก (Cash Outflows) มากกว่ากระแสเงินสดไหลเข้า (Cash Inflows) หรือเมื่อเกิดการขาดเงินสดหมุนเวียนชั่วคราว

7.2.1.2 เพื่อเป็นการลงทุนชั่วคราว กิจกรรมนอกจากถือครองหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดไว้ป้องกันขาดเงินสดหมุนเวียนชั่วคราวแล้ว ในบางเดือนกิจกรรมมีกระแสเงินสดส่วนเกิน (Surplus Cash Flows) และบางเดือนเกิดการขาดกระแสเงินสด (Deficit Cash Flows) ดังนั้น ในเดือนที่มีกระแสเงินสดส่วนเกิน กิจกรรมอาจนำเงินสดจำนวนดังกล่าวไปซื้อหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด ซึ่งจะได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย เมื่อเกิดการขาดกระแสเงินสดก็ขายหลักทรัพย์ดังกล่าวออกไป

เมื่อพิจารณาว่า จะมีความต้องการเงินสดในอนาคต ก็จะสะสมหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่อง (Liquid Assets) ตัวอย่างเช่น ถ้าในอนาคตอันใกล้มีโปรแกรมปรับปรุงระบบการผลิตให้ทันสมัย หรือครบกำหนดที่จะต้องถ่ายถอนหุ้นกู้ ก็ต้องเพิ่มการถือครองหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด เพื่อให้มีเงินทุนเพียงพอกับความต้องการในอนาคต นอกจากนี้ กิจกรรมจะต้องสะสมวัตถุดิบไว้ป้องกันความไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้น กล่าวคือ เมื่อกิจกรรมไม่สามารถประกันความแน่นอนเกี่ยวกับปริมาณสินค้าที่นำออกจำหน่าย ก็จะถูกลูกค้าตำหนิ และถ้าเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันกันมาก ยิ่งจำเป็นต้องมีปัจจัยการผลิตเพียงพอกับความต้องการของตลาด และกิจกรรมในอุตสาหกรรมที่สามารถหาตลาดใหม่ เช่น ตลาดต่างประเทศ ก็ต้องปรับปรุงปัจจัยการผลิต จึงต้องมีเงินทุนอยู่ในมือตลอดเวลา ซึ่งอาจถือครองเป็นหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดโดยได้รับผลตอบแทนในรูปดอกเบี้ย

7.2.2 หลักเกณฑ์ที่ใช้เลือกลงทุนหลักทรัพย์

กิจกรรมสามารถเลือกลงทุนหลักทรัพย์ได้หลายประเภท และหลักทรัพย์แต่ละประเภทมีความแตกต่างกันด้านความเสี่ยงในการผิพนัดชำระหนี้ ความคล่องตัวของหลักทรัพย์ที่ซื้อขาย และอายุครบกำหนดของหลักทรัพย์

7.2.2.1 ความเสี่ยงในการผิณฑ์ชำระหนี้ โดยทั่วไป Portfolio ของกิจการที่ ต้องการสภาพคล่องมักถือครองหลักทรัพย์ที่อยู่ในความต้องการของตลาด หรือถือครองหลักทรัพย์ เพื่อวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง แต่หลักทรัพย์ต่าง ๆ มีความเสี่ยงของการผิณฑ์ชำระหนี้ สูงตามไปด้วย ย่อมทำให้กิจการที่ถือครองหลักทรัพย์ประเภทนี้มีความเสี่ยงทางการเงินสูง แต่ จะชดเชยด้วยผลตอบแทนจากการลงทุนในอัตราสูง ส่วนหลักทรัพย์ที่มีโอกาสของการผิณฑ์ ชำระหนี้ต่ำ เช่น ตั๋วเงินคลัง พันธบัตรรัฐบาล เป็นต้น จะให้ผลตอบแทนในอัตราที่ต่ำกว่า ดังนั้น การพิจารณาเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ จึงต้องเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยง ในการผิณฑ์ชำระหนี้กับผลตอบแทนจากการลงทุนในหลักทรัพย์

7.2.2.2 ความคล่องตัวของหลักทรัพย์ที่ซื้อขาย โดยปกติ หลักทรัพย์ใน Portfolio มักเป็นหลักทรัพย์ที่มีสภาพคล่องในการเก็บสำรอง (Liquid Reserve) หรือเป็นหลักทรัพย์ที่มี ความคล่องตัวในการซื้อขายสูง แต่อัตราผลตอบแทนของหลักทรัพย์ประเภทนี้มักต่ำกว่าหลักทรัพย์ ที่มีความคล่องตัวในการซื้อขายต่ำ การพิจารณาเลือกลงทุนในหลักทรัพย์ต่าง ๆ จึงต้องเปรียบเทียบระหว่างความคล่องตัวในการซื้อขายหลักทรัพย์กับอัตราผลตอบแทนจากหลักทรัพย์นั้น

7.2.2.3 อายุครบกำหนดของหลักทรัพย์ ราคาหลักทรัพย์ระยะยาวจะผันผวนตาม การเปลี่ยนแปลงของอัตราดอกเบี้ยมากกว่าราคาหลักทรัพย์ระยะสั้น และอัตราดอกเบี้ยมีความ ผันผวนตลอดเวลา ปัจจัยทั้งสองนี้จึงร่วมกันส่งผลให้หลักทรัพย์ระยะยาวมีความเสี่ยงมากกว่า หลักทรัพย์ระยะสั้น จากผลความแตกต่างในเรื่องความเสี่ยงนี้ เป็นผลให้หลักทรัพย์ระยะยาวได้ รับผลตอบแทนมากกว่าหลักทรัพย์ระยะสั้น การพิจารณาเลือกลงทุนในหลักทรัพย์จึงต้องเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทน (Risk-Return Tradeoff)³

จากมูลเหตุจูงใจเกี่ยวกับการถือครองหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาดไว้ใน Portfolio โดยปกติมักไม่สามารถแสดงให้เห็นว่า ความผันผวนของอัตราดอกเบี้ยมีผลโดยตรงต่อ ระดับของความเสี่ยง (Degree of Risk) ของหลักทรัพย์ ดังนั้น หลักทรัพย์ที่ถือครองไว้ใน Portfolio ของกิจการจึงมักเป็นหลักทรัพย์ระยะสั้น ถ้าหากต้องการถือครองหลักทรัพย์ไว้เป็นเวลานาน โดยคาดว่าไม่จำเป็นต้องดำรงสภาพคล่องในระยะสั้นแล้ว ก็ควรถือครองหลักทรัพย์ระยะยาว

7.3 การบริหารลูกหนี้การค้า

ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) เกิดจากการขายสินค้าหรือบริการเป็นเงินเชื่อให้ กับลูกค้า

³J. Fred and Eugene F. Brigham, Managerial Finance (6th ed.; Illinois: The Dryden Press, 1978), P. 181.

7.3.1 ประโยชน์ของลูกหนี้การค้า

ลูกหนี้การค้ามีประโยชน์ต่อกิจการอย่างน้อย 3 ประการคือ

7.3.1.1 **เพิ่มยอดขาย** ถ้ากิจการมีนโยบายขายเชื่อให้กับลูกค้า จะทำให้ยอดขายเพิ่มขึ้นกว่ากรณีการขายเป็นเงินสดเพียงอย่างเดียว

7.3.1.2 **เพิ่มกำไร** เมื่อยอดขายของกิจการเพิ่มขึ้น มักเป็นผลให้กำไรเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะเป็นไปได้ต่อเมื่อกำไรส่วนเกินที่เพิ่มขึ้น (Marginal Contribution Margin) มากกว่าค่าใช้จ่ายส่วนเพิ่มที่เกิดจากการขายเชื่อ

7.3.1.3 **สามารถแข่งขันกับคู่แข่งได้** การขายเชื่อเป็นนโยบายส่งเสริมการขายประเภทหนึ่ง เพื่อการแข่งขันทางด้านตลาด กิจการจึงจำเป็นต้องขายเชื่อเช่นเดียวกับคู่แข่ง เพื่อหลีกเลี่ยงการสูญเสียยอดขาย

7.3.2 ระดับลูกหนี้การค้า

ระดับลูกหนี้การค้าจะมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 2 ประการคือ

7.3.2.1 **ปริมาณการขายเชื่อ (Volume of Credit Sales)**

7.3.2.2 **ระยะเวลาเฉลี่ยระหว่างการขายกับการเรียกเก็บเงิน (Average Period between Sales and Collection)** ซึ่งขึ้นอยู่กับสภาพเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจถดถอย (Recession) หรือภาวะเงินตึง ลูกหนี้การค้ามักถูกผลักดันให้จำเป็นต้องชำระหนี้ล่าช้ากว่ากำหนด เป็นต้น และยิ่งขึ้นอยู่กับกลุ่มของปัจจัยที่ควบคุมได้ (Set of Controllable Factors) หรือตัวแปรของนโยบายการขายเชื่อ (Credit Policy Variables) ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรที่สำคัญคือ

7.3.2.2.1 **มาตรฐานการขายเชื่อ (Credit Standards)**

7.3.2.2.2 **ระยะเวลาการขายเชื่อ (Credit Period)**

7.3.2.2.3 **ส่วนลดเงินสด (Cash Discounts)**

7.3.2.2.4 **นโยบายการเรียกเก็บหนี้ของกิจการ (The Firm's Collection Policy)**

7.3.2.2.1 **มาตรฐานการขายเชื่อ** หมายถึง มาตรฐานขั้นต่ำที่กิจการกำหนด จะขายเชื่อให้แก่ลูกค้า ถ้ากิจการกำหนดมาตรฐานการขายเชื่อไว้สูง กล่าวคือ ขายเชื่อให้แก่ลูกค้าที่มีฐานะการเงินมั่นคงเท่านั้น จะไม่มีหนี้สูญเกิดขึ้น และค่าใช้จ่ายในฝ่ายสินเชื่อจะมีไม่มาก แต่ยอดขายลดลง และกำไรก็ลดลงตาม โดยยอดขายที่ลดลงมีมูลค่าสูงกว่าค่าใช้จ่ายของการพยายามหลีกเลี่ยงหนี้สูญ ในทางทฤษฎี มาตรฐานของการขายเชื่อที่เหมาะสมจะอยู่ ณ ระดับที่ต้นทุนส่วน

เพิ่มของการขายเชื่อ (Marginal Cost of Credit) เท่ากับกำไรส่วนเพิ่มที่เกิดจากยอดขายเพิ่มขึ้น (Marginal Profit on increase Sales)

7.3.2.2.2 ระยะเวลาการขายเชื่อ การกำหนดระยะเวลาการขายเชื่อมีผลกระทบต่อยอดขายของกิจการอย่างมาก กล่าวคือ ยิ่งขยายระยะเวลาการขายเชื่อออกไปนานเท่าใด ยอดขายของกิจการก็ยิ่งเพิ่มขึ้น แต่ค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งการกำหนดระยะเวลาการขายเชื่อที่เหมาะสมจะต้องอยู่ ณ ระดับที่กำไรส่วนเพิ่มจากยอดขายที่เพิ่มขึ้น (Marginal Profits on Increase Sales) มากกว่าต้นทุนจากการมีจำนวนลูกหนี้การค้าเพิ่มขึ้น (Cost of Carrying the Higher Amount of Account Receivable) ตัวอย่างเช่น ถ้ากิจการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการขายเชื่อจาก n/30 เป็น n/60 ซึ่งมีระยะเวลาการขายเชื่อยาวนานขึ้น เป็นผลให้ปริมาณขายเพิ่มขึ้นและรายรับเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 1,000,000 บาทเป็น 3,000,000 บาท ถ้าต้นทุนของการเรียกเก็บหนี้คิดเป็นร้อยละ 8 ของรายรับ ต้นทุนส่วนเพิ่ม (Marginal Cost) ของการขายระยะเวลาการขายเชื่อเท่ากับ $2,000,000 \times 8\% = 160,000$ บาท ในกรณีนี้ ถ้ากำไรส่วนเพิ่มมีมูลค่าสูงกว่า 160,000 บาท การเปลี่ยนแปลงระยะเวลาการขายเชื่อดังกล่าวจะช่วยเพิ่มกำไรแก่กิจการ ในทางตรงข้าม ถ้ากำไรส่วนเพิ่มมีมูลค่าต่ำกว่า 160,000 บาท ก็ไม่ควรขยายระยะเวลาการขายเชื่อ

7.3.2.2.3 ส่วนลดเงินสด การให้ส่วนลดเงินสดจะช่วยเร่งให้จัดเก็บหนี้ได้เร็วขึ้น และยอดขายของกิจการเพิ่มขึ้น ตัวอย่างเช่น ถ้ากิจการเปลี่ยนเงื่อนไขการขายเชื่อจาก "n/30" เป็น "2/10, n/30" จะมีผลต่อลูกค้าที่ต้องการส่วนลดเงินสด ด้วยเหตุนี้ ยอดขายรวม (Gross Sales) จะเพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกัน ระยะเวลาเรียกเก็บหนี้เฉลี่ย (Average Collection Period) จะสั้นลง เพราะลูกค้าเก่าบางรายจะชำระเงินเร็วขึ้นเพื่อจะได้รับประโยชน์จากส่วนลดเงินสด ประโยชน์ตอบแทนที่ลูกค้าได้รับนี้คือ ต้นทุนในรูปแบบส่วนลดเงินสดที่กิจการต้องสูญเสียไป ดังนั้น ส่วนลดเงินสดที่เหมาะสมอย่างน้อยที่สุดจะต้องอยู่ ณ จุดที่ค่าใช้จ่ายและผลประโยชน์ตอบแทนจากส่วนลดเงินสดเท่ากันพอดี

7.3.2.2.4 นโยบายการเรียกเก็บหนี้ เป็นขบวนการติดตามเพื่อเรียกเก็บเงินจากลูกหนี้การค้าที่ครบกำหนดชำระแล้ว ซึ่งมีวิธีการต่าง ๆ เช่น การส่งจดหมาย การโทรศัพท์ การส่งตัวแทนไปติดต่อ และการดำเนินคดีตามกฎหมาย เป็นต้น แต่ขบวนการเรียกเก็บหนี้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามสูง และทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียง (Goodwill) ของกิจการด้วย อย่างไรก็ตาม กิจการต่าง ๆ ย่อมต้องการหลีกเลี่ยงการชำระหนี้หลังกำหนดมากเกินไป และมีหนี้สูญต่ำ

ดังนั้น กิจการจะต้องเปรียบเทียบผลต่างระหว่างค่าใช้จ่ายกับผลประโยชน์ตอบแทนของนโยบาย เรียกเก็บหนี้

7.3.3 การวิเคราะห์การขายเชื่อ

กิจการจำเป็นต้องประเมินลูกค้าที่ติดต่อขอซื้อเชื่อก่อนที่จะตัดสินใจขายเชื่อหรือขยายวงเงินขายเชื่อ โดยปกติ มักจะวิเคราะห์เกี่ยวกับ 5 C's ได้แก่

7.3.3.1 Character คือ อุปนิสัยของลูกค้า เป็นการวิเคราะห์ถึงอุปนิสัยของลูกค้า ว่า มีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อหนี้สินหรือไม่ ความตรงต่อเวลาในการชำระหนี้ ความสม่ำเสมอในการชำระหนี้ เป็นต้น ซึ่งผู้อนุมัติสินเชื่อสามารถอาศัยประสบการณ์บอกให้ทราบถึงปัจจัยด้านคุณธรรม (Moral Factor) นี้ และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการวิเคราะห์การขายเชื่อ

7.3.3.2 Capacity คือ ความสามารถในการชำระหนี้ เป็นการใช้อัจฉริยะในการประเมินความสามารถในการชำระหนี้ โดยอาศัยข้อมูลจากการติดต่อกับลูกค้าในอดีต ประกอบกับสภาพทั่ว ๆ ไปของโรงงาน เครื่องจักรอุปกรณ์ คลังสินค้า และวิธีการดำเนินธุรกิจของลูกค้า

7.3.3.3. Capital คือ ทุนของลูกค้า เป็นการวิเคราะห์ฐานะการเงินทั่ว ๆ ไปของลูกค้า โดยวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis) โดยเฉพาะส่วนทุนที่สามารถสัมผัสได้ (Tangible Net Worth)

7.3.3.4 Collateral คือ หลักทรัพย์ค้ำประกัน หมายถึง ทรัพย์สินหรือตัวบุคคลที่ลูกค้านำมาเป็นหลักทรัพย์ค้ำประกันในการซื้อเชื่อ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงภัยทางการเงิน ในกรณีที่ลูกหนี้การค้ำมีผลการดำเนินงานและฐานะการเงินในอนาคตเปลี่ยนแปลงที่ไม่ดี

7.3.3.5 Condition คือ สภาพการณ์ทั่ว ๆ ไป หมายถึง ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจทั่ว ๆ ไป นโยบายรัฐบาล สภาพดินฟ้าอากาศ สภาพะทางด้านแรงงาน ภาวะการเงิน และการคลังที่มีผลกระทบต่อชำระหนี้ของลูกค้า

7.3.4 แหล่งที่มาของข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้า

ในการพิจารณาขายเชื่อแก่ลูกค้า กิจการจะต้องอาศัยข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อประเมินผลการดำเนินธุรกิจ ความสามารถในการชำระหนี้ และอื่น ๆ เกี่ยวกับลูกค้า แหล่งข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับลูกค้าได้แก่

7.3.4.1 งบการเงิน เป็นข้อมูลที่ใช้วัดฐานะการเงินและผลการดำเนินงาน อาจทำการวิเคราะห์ในรูปอัตราส่วนทางการเงิน งบการเงินนี้ขอได้จากลูกค้า

7.3.4.2 ประสบการณ์ของกิจการ โดยปกติ พนักงานขายเป็นผู้ที่ติดต่อกับลูกค้า จะสามารถทราบข้อมูลขั้นพื้นฐานของลูกค้าได้อย่างละเอียด เช่น อุปนิสัยของลูกค้า

ลักษณะของกิจการ ความสามารถในการประกอบการ สภาพการแข่งขัน เป็นต้น

7.3.4.3 สถาบันการเงิน กิจการสามารถสอบถามข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับลูกค้า จากธนาคารหรือสถาบันการเงินที่ลูกค้าติดต่อ ซึ่งจะทราบข้อมูลทางด้านบัญชีเงินฝาก ภาระหนี้สิน ความสามารถในการชำระหนี้ ความสามารถในการประกอบการ ฯลฯ

7.3.4.4 ผู้ประกอบการรายอื่น ๆ กิจการอาจสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับลูกค้าจากผู้ประกอบการหรือเจ้าหน้าที่รายอื่นที่ลูกค้าติดต่อด้วย

7.4 การบริหารสินค้าคงคลัง

สินค้าคงคลัง (Inventory) หมายถึง วัตถุดิบที่กิจการเก็บสำรองไว้ใช้ในขบวนการผลิต หรือสินค้าที่กิจการเก็บสำรองไว้เพื่อจำหน่าย

7.4.1 ประเภทของสินค้าคงคลัง

โดยทั่วไป สินค้าคงคลังจำแนกออกเป็น 3 ประเภทคือ

7.4.1.1 วัตถุดิบคงคลัง (Raw Material Inventories)

7.4.1.2 งานระหว่างทำคงคลัง (Work in Process Inventories)

7.4.1.3 สินค้าสำเร็จรูปคงคลัง (Finished Goods Inventories)

ระดับวัตถุดิบคงคลังจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับการคาดคะเนเกี่ยวกับปริมาณการผลิต การผลิตตามฤดูกาล ความเชื่อถือในแหล่งวัตถุดิบ และประสิทธิภาพของการจัดทำตารางการจัดซื้อวัตถุดิบกับการดำเนินการผลิต

ระดับงานระหว่างทำคงคลังจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความยาวของระยะเวลาที่ใช้ในการผลิต ซึ่งเป็นช่วงระยะเวลาระหว่างการนำวัตถุดิบเข้าขบวนการผลิตจนผลิตเป็นสินค้าสำเร็จรูป

ระดับสินค้าสำเร็จรูปคงคลังจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับระดับของยอดขายและลักษณะของสินค้า โดยเป็นตัวประสานระหว่างการผลิตกับการขาย ผู้บริหารการเงินสามารถเพิ่มยอดขายด้วยการขยายเงื่อนไขการขายเชื่อหรือขายเชื่อให้แก่ลูกค้าที่มีความเสี่ยงสูงขึ้น ทั้งนี้เพราะไม่ว่ารายการที่ปรากฏในสมุดบัญชีจะเป็นสินค้าคงคลังหรือลูกหนี้การค้าก็ตาม ต่างมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ดังนั้น กิจการจึงมักตัดสินใจขายเชื่อ เพราะลูกหนี้การค้ามีสภาพใกล้เคียงกับเงินสดมากกว่า อันทำให้โอกาสของการทำกำไรมีมากกว่าความเสี่ยงของการมีหนี้สูญเพิ่มขึ้น

7.4.2 ปัจจัยที่กำหนดขนาดของสินค้าคงคลัง

ปัจจัยสำคัญที่กำหนดการลงทุนในสินค้าคงคลัง ได้แก่

7.4.2.1 ระดับของยอดขาย

7.4.2.2 ช่วงระยะเวลาและลักษณะของเทคนิคที่ใช้ในขบวนการผลิต

7.4.2.3 ลักษณะของสินค้า

โดยทั่วไป กิจกรรมแต่ละประเภทจะมีขนาดการลงทุนในสินค้าคงคลังแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น กล่าวคือ สินค้าที่ต้องใช้ระยะเวลาในการผลิตยาวนาน หรือมีเทคนิคการผลิตที่สลับซับซ้อน จำเป็นต้องมีสินค้าคงคลังเป็นปริมาณมาก เช่น อุตสาหกรรมยาสูบ ต้องใช้เวลาในการบ่มใบยาสูบ อุตสาหกรรมผลิตเครื่องจักรกล มีงานระหว่างทำมาก จึงมีสินค้าคงคลังค่อนข้างสูง ส่วนอุตสาหกรรมถ่านหิน น้ำมันและก๊าซ ไม่ต้องใช้วัตถุดิบ และงานระหว่างทำมีความสัมพันธ์กับยอดขายน้อย จึงมี Inventory Ratio ต่ำ อุตสาหกรรมผลไม้กระป๋อง ต้องอาศัยวัตถุดิบตามฤดูกาล จึงต้องเก็บวัตถุดิบคงคลังไว้มาก

ลักษณะของสินค้าเกี่ยวข้องกับโดยตรงกับความคงทนถาวรและรูปแบบของสินค้านั้น เช่น อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์เหล็ก อุตสาหกรรมโลหะมีค่า ได้แก่ เงิน ทอง เพชร พลอย เป็นสินค้าที่มีความคงทนถาวร และมีรูปแบบต่าง ๆ น้อย จึงมีปริมาณสินค้าคงคลังมาก ส่วนกิจการผลิตขนมปัง ซึ่งเป็นสินค้าที่บูดเสียง่าย จึงมี Inventory Ratio ต่ำ กิจการโรงพิมพ์ผลิตตามคำสั่งของลูกค้า และไม่มีสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง จึงมีสินค้าคงคลังต่ำเช่นกัน

7.4.3 การวิเคราะห์ทั่วไปเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง

การบริหารทรัพย์สินทุกชนิดเป็นพื้นฐานของการวิเคราะห์สินค้าคงคลัง กล่าวคือ วิธีการวิเคราะห์เงินสดและทรัพย์สินถาวรสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการวิเคราะห์สินค้าคงคลังได้

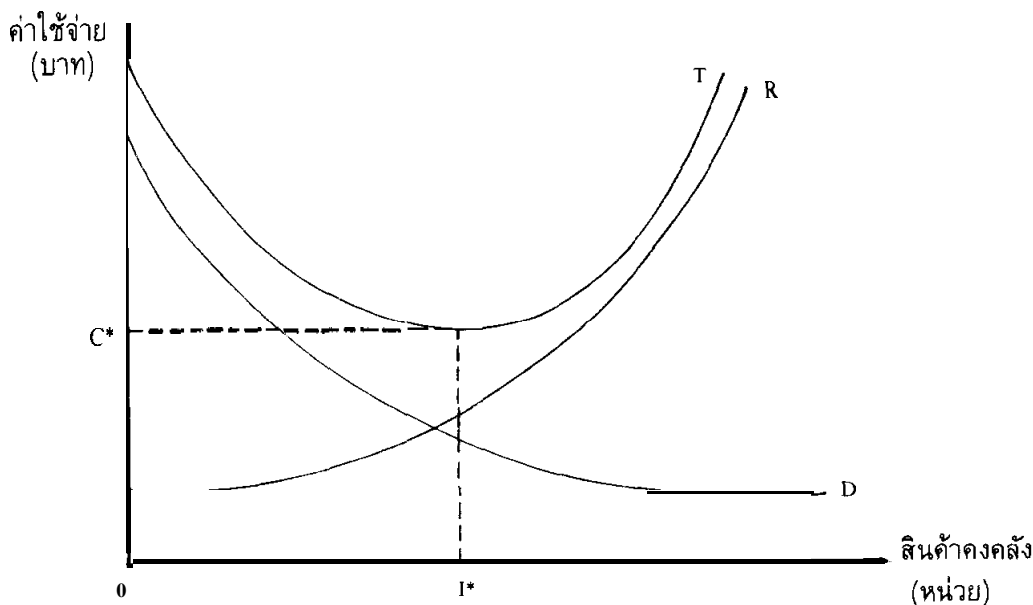
การบริหารสินค้าคงคลังมีหลักการพื้นฐานดังนี้

7.4.3.1 ต้องมีสินค้าคงคลังพื้นฐาน (Basic Stock) จำนวนหนึ่ง เพื่อก่อให้เกิดความสมดุลระหว่างสินค้าคงคลังไหลเข้าและไหลออก ซึ่งขนาดของสินค้าคงคลังขึ้นอยู่กับรูปแบบของการไหลเข้าและไหลออกทั้งสภาพปกติและไม่ปกติ

7.4.3.2 เนื่องจากเราไม่สามารถคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคตได้ จึงจำเป็นต้องถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) ไว้จำนวนหนึ่ง เพื่อหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายของการมีสินค้าคงคลังไม่เพียงพอกับความต้องการ

7.4.3.3 เพื่อให้มีสินค้าคงคลังเพียงพอกับความต้องการในอนาคต การคาดคะเนความต้องการสินค้าคงคลังในอนาคต เพื่อให้มีขนาดของอำนาจซื้อที่เหมาะสม (Optimum Purchase Sizes) ซึ่งเรียกกันว่า ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด (Economic Ordering Quantities หรือ EOQ)

จากหลักการพื้นฐานดังกล่าวข้างต้น เราสามารถพัฒนาเป็นทฤษฎีพื้นฐานสำหรับกำหนดการลงทุนในสินค้าคงคลังที่เหมาะสม (Optimum Investment in Inventory) ดังแสดงในรูป 7-1 โดยมีค่าใช้จ่ายบางประเภทสูงขึ้นเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เช่น ค่าเช่าคลังสินค้า ดอกเบี้ยเงินกู้ของการจัดซื้อสินค้าคงคลัง ค่าประกันภัย ค่าใช้จ่ายที่เกิดจากสินค้าคงคลังล้าสมัย เป็นต้น และค่าใช้จ่ายบางประเภทลดลง เมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เช่น การลดลงของกำไรที่เกิดจากการขาดสินค้าคงคลัง ค่าใช้จ่ายที่ต้องหยุดทำการผลิตเพราะมีวัตถุดิบคงคลังไม่เพียงพอ ค่าขนส่ง ส่วนลดเงินสดจากการสั่งซื้อ เป็นต้น

รูป 7-1 แสดงการลงทุนในสินค้าคงคลังที่เหมาะสม

⁴Ibid., P. 192.

จากรูป 7-1 เส้น D แสดงค่าใช้จ่ายที่ลดลงเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น ส่วน R แสดงค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เส้น T เป็นผลรวมของเส้น D กับเส้น R ซึ่งแสดงถึงค่าใช้จ่ายรวมของการสั่งซื้อและการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง ณ จุดที่ความชันสัมบูรณ์ของเส้น D เท่ากับความชันสัมบูรณ์ของเส้น R (ส่วนเพิ่มของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (Marginal Rising Costs) เท่ากับส่วนเพิ่มของค่าใช้จ่ายที่ลดลง (Marginal Declining Costs)) จะเป็นจุดต่ำสุดของเส้น T ซึ่งเป็นจุดที่แสดงถึงขนาดที่เหมาะสมของการลงทุนในสินค้าคงคลัง (The Optimum Size of Investment in Inventory)

7.4.4 ตัวแบบการตัดสินใจเกี่ยวกับสินค้าคงคลัง

ในหัวข้อที่แล้ว เราได้วิเคราะห์ขนาดที่เหมาะสมของการลงทุนในสินค้าคงคลัง ซึ่งทำการวิเคราะห์ด้วยกราฟ เรายังสามารถทำการวิเคราะห์โดยใช้ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ เพื่อคำนวณปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด (Economic Ordering Quantities หรือ EOQ)

ในการถือครองสินค้าคงคลัง จะมีค่าใช้จ่าย 2 ประเภทคือ ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้าคงคลัง ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เช่น ค่าเช่าคลังสินค้า ดอกเบี้ยเงินกู้ของการจัดซื้อสินค้าคงคลัง ค่าประกันภัย ค่าเสื่อมราคา เป็นต้น และค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อสินค้าคงคลัง ซึ่งลดลงเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เช่น ค่าใช้จ่ายในการส่งคำสั่งซื้อ ค่าขนส่ง ส่วนลดเงินสดที่สูญเสียไป เป็นต้น เมื่อรวมค่าใช้จ่ายทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน จะเป็นค่าใช้จ่ายรวมของการถือครองสินค้าคงคลัง ก็คือเส้น T ในรูป 7-1

ภายใต้ข้อสมมุติฐานที่มีเหตุผล (Reasonal Assumptions) จุดต่ำสุดของค่าใช้จ่ายรวมของการถือครองสินค้าคงคลังสามารถเขียนในรูปสมการ ซึ่งเรียกว่าสูตร EOQ ได้ดังนี้

$$EOQ = \sqrt{\frac{2FS}{CP}}$$

ในที่นี้ EOQ = ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด หรือปริมาณที่เหมาะสมในการส่งคำสั่งซื้อแต่ละครั้ง

F = ค่าใช้จ่ายคงที่ของการส่งคำสั่งซื้อแต่ละครั้ง

S = ปริมาณสินค้าที่ต้องใช้ทั้งสิ้นในช่วงเวลาหนึ่ง

C = ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษา คิดเป็นร้อยละของมูลค่าสินค้าคงคลัง

P = ราคาซื้อต่อหน่วย

ณ ปริมาณขายใด ๆ เมื่อนำค่า S หารด้วย EOQ จะบอกให้ทราบถึงจำนวนคำสั่งซื้อ (Number of Orders)

$$\text{จำนวนครั้งที่สั่งซื้อ} = \frac{S}{\text{EOQ}}$$

ปริมาณสินค้าคงคลังเฉลี่ย (Average Inventory) เท่ากับ

$$\text{สินค้าคงคลังเฉลี่ย} = \frac{\text{EOQ}}{2}$$

เนื่องจากปริมาณการใช้สินค้าคงคลังในกิจการต่าง ๆ มักผันแปรอยู่เสมอด้วยเหตุผลหลายประการ ทำให้ไม่สามารถคาดคะเนปริมาณการใช้ได้อย่างถูกต้อง จึงต้องถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) ในกรณีนี้ สินค้าคงคลังเฉลี่ยเท่ากับ

$$\text{สินค้าคงคลังเฉลี่ย} = \frac{\text{EOQ}}{2} + \text{Safety Stock}$$

ขนาดของการถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัยจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับอัตราการใช้สินค้าคงคลังและระยะเวลาของการส่งมอบ กล่าวคือ ถ้าอัตราการใช้สินค้าคงคลังไม่แน่นอนและระยะเวลาของการส่งมอบยาวนาน การถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัยจะมาก ในทางตรงข้าม ถ้าอัตราการใช้สินค้าคงคลังไม่ผันผวนมาก และระยะเวลาของการส่งมอบไม่นานนัก การถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัยจะน้อย

ตัวอย่าง สมมติว่าปริมาณการใช้สินค้าคงคลังในช่วงเวลาหนึ่งเท่ากับ 10,000 หน่วย ค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาสินค้าคงคลังดังกล่าวคิดเป็นร้อยละ 20 ของมูลค่าสินค้าคงคลัง ราคาซื้อหน่วยละ 1 บาท ค่าใช้จ่ายคงที่ของการส่งคำสั่งซื้อแต่ละครั้ง 10 บาท และการถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) 50 หน่วย จงคำนวณหา

- (ก) ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด (EOQ)
- (ข) สินค้าคงคลังเฉลี่ย (Average Inventory)
- (ค) จำนวนครั้งที่สั่งซื้อ

วิธีทำ (ก) สูตร EOQ = $\sqrt{\frac{2FS}{CP}}$

ในที่นี้ EOQ = ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด

F = 10 บาท

S = 10,000 หน่วย

C = 20%

P = 1 บาท

แทนค่าในสูตร

$$\begin{aligned} \text{EOQ} &= \sqrt{\frac{2 \times 10 \times 10,000}{0.2 \times 1}} \\ &= 1,000 \quad \text{หน่วย} \end{aligned}$$

ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด (EOQ) = 1,000 หน่วย

$$\begin{aligned} \text{(ข) สินค้าคงคลังเฉลี่ย (Average Inventory)} &= \frac{\text{EOQ}}{2} + \text{Safety Stock} \\ &= \frac{1,000}{2} + 50 \text{ หน่วย} \\ &= 550 \text{ หน่วย} \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} \text{(ค) จำนวนครั้งที่สั่งซื้อ} &= \frac{S}{\text{EOQ}} \\ &= \frac{10,000}{1,000} \text{ ครั้ง} \\ &= 10 \text{ ครั้ง} \end{aligned}$$

7.4.5 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสินค้าคงคลังกับการบริหารการเงิน

วิธีการบริหารสินค้าคงคลังที่กล่าวมาข้างต้นใช้ในการกำหนดปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด ซึ่งทำให้ทราบว่าควรสั่งซื้อสินค้าคงคลังมากน้อยเท่าใดและเมื่อใด

แม้ว่าการบริหารสินค้าคงคลังโดยทั่วไปไม่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้บริหารการเงินโดยตรง แต่จำนวนเงินที่ใช้ลงทุนในสินค้าคงคลังสำคัญมากต่อการบริหารการเงิน ดังนั้นผู้บริหารการเงินจึงต้องเข้าใจวิธีการควบคุมสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพอย่างชัดเจน เพื่อว่าเงินทุนจะได้ถูกจัดสรรอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยลดค่าเสียโอกาสของเงินทุน และลดจำนวนครั้งที่สั่งซื้อ

7.5 สรุป

ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets) ประกอบด้วยเงินสด (Cash) หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities) ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable) และสินค้าคงคลัง (Inventories)

การบริหารเงินสด (Cash Management) เราได้ศึกษามูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดและแนวทางการลงทุนในรูปเงินสดให้ต่ำที่สุด จากพื้นฐานดังกล่าว จึงทำการศึกษายอดเงินคงเหลือขั้นต่ำของกิจการต่าง ๆ ซึ่งจะต้องมีมูลค่ามากกว่า (1) ยอดเงินสดที่กิจการจำเป็นต้องถือครองไว้ใช้จ่ายประจำวัน (Transactions Balances) บวกกับเงินสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) (2) ยอดเงินฝากธนาคารขั้นต่ำ (Compensating Balances)

การถือครองหลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ทดแทนเงินสดและเป็นการลงทุนชั่วคราว หลักทรัพย์ที่มีความปลอดภัยในการถือครองจะต้องเป็นหลักทรัพย์ที่มีความเสี่ยงต่ำ มีความคล่องตัวในการซื้อขาย และอายุครบกำหนดจ่ายถอนสั้น

การลงทุนในบัญชีลูกหนี้การค้าจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับ (1) ยอดขาย (2) นโยบายการขายเชื่อ โดยนโยบายการขายเชื่อประกอบด้วยตัวแปรที่ควบคุมได้ 4 ตัวแปร คือ มาตรฐานการขายเชื่อ (Credit Standards) ระยะเวลาการขายเชื่อ (Credit Period) ส่วนลดเงินสด (Cash Discounts) และนโยบายการเรียกเก็บหนี้ (Collection Policy) นโยบายการขายเชื่อดังกล่าวมีผลกระทบต่อยอดขายอย่างมาก กล่าวคือ นโยบายการขายเชื่อแบบผ่อนปรน (Easy Credit Policy) จะกระตุ้นให้ยอดขายเพิ่มขึ้น แต่จะเพิ่มค่าใช้จ่ายของเงินลงทุนทางด้านลูกหนี้การค้า หนี้สูญ ส่วนลดเงินสด และค่าใช้จ่ายในการเรียกเก็บหนี้ นโยบายการขายเชื่อที่เหมาะสมจะต้องอยู่ ณ ระดับที่กำไรที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายการขายเชื่อมากกว่าค่าใช้จ่ายดังกล่าวข้างต้น

สินค้าคงคลังแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ วัตถุดิบคงคลัง งานระหว่างทำคงคลัง และสินค้าสำเร็จรูปคงคลัง การถือครองสินค้าคงคลังดังกล่าวจะมีค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น 2 ประเภท คือ ค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้นเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น และค่าใช้จ่ายที่ลดลงเมื่อถือครองสินค้าคงคลังปริมาณมากขึ้น เมื่อรวมค่าใช้จ่ายทั้งสองประเภทเข้าด้วยกัน จะได้ค่าใช้จ่ายรวมของการสั่งซื้อและเก็บรักษาสินค้าคงคลัง อันนำไปสู่การสร้างตัวแบบ EOQ ซึ่งบอกให้ทราบถึงขนาดของคำสั่งซื้อที่เหมาะสมโดยเสียค่าใช้จ่ายรวมต่ำสุด

ศัพท์และแนวคิดในบทที่ 7 ที่ควรทบทวน

1. ทรัพย์สินหมุนเวียน (Current Assets)
2. เงินสด (Cash)
3. หลักทรัพย์ในความต้องการของตลาด (Marketable Securities)
4. ลูกหนี้การค้า (Accounts Receivable)
5. สินค้าคงคลัง (Inventories)
6. มูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อใช้จ่ายประจำวัน (Transactions Motive for Holding Cash)
7. มูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อป้องกันเหตุฉุกเฉิน (Precautionary Motive for Holding Cash Reserves)
8. มูลเหตุจูงใจของการถือครองเงินสดเพื่อเก็งกำไร (Speculative Motive for Holding Cash Reserves)
9. ภาวะเงินตึง (Tighter Money Supply)
10. เงื่อนไขการขายเชื่อ (Credit Terms)
11. สำนักงานหักบัญชี (Clearinghouse)
12. การโอนเงินทางโทรเลข (Telegraphic Transfer)
13. Concentration Banking
14. Lock-Box System
15. Float
16. อัตราดอกเบี้ยลูกค้านั้นดี (Prime Rate)
17. การประหยัดทางด้านขนาด (Economies of Scales)
18. เงินสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock)
19. ยอดเงินฝากธนาคารชดเชย (Compensating Balances)
20. ระบบเบิกเงินเกินบัญชี (Overdraft Systems)
21. การทดแทนเงินสด (Substitute for Cash)
22. การลงทุนชั่วคราว (Temporary Investment)
23. Portfolio
24. การเปรียบเทียบระหว่างความเสี่ยงกับผลตอบแทน (Risk-Return Tradeoff)

25. ระดับความเสี่ยง (Degree of Risk)
26. ปริมาณการขายเชื่อ (Volume of Credit Sales)
27. ระยะเวลาเฉลี่ยระหว่างการขายกับการเรียกเก็บเงิน (Average Period between Sales and Collection)
28. กลุ่มของปัจจัยที่ควบคุมได้ (Set of Controllable Factors)
29. ตัวแปรของนโยบายการขายเชื่อ (Credit Policy Variables)
30. มาตรฐานการขายเชื่อ (Credit Standard)
31. ระยะเวลาการขายเชื่อ (Credit Period)
32. ส่วนลดเงินสด (Cash Discounts)
33. นโยบายการเรียกเก็บหนี้ของกิจการ (The Firm's Collection Policy)
34. Character
35. Capacity
36. Capital
37. Collateral
38. Condition
39. ทุนที่สามารถสัมผัสได้ (Tangible Net Worth)
40. วัตถุดิบคงคลัง (Raw Material Inventories)
41. งานระหว่างทำคงคลัง (Work in Process Inventories)
42. สินค้าสำเร็จรูปคงคลัง (Finished Goods Inventories)
43. สินค้าคงคลังพื้นฐาน (Basic Stock)
44. ขนาดของอำนาจซื้อที่เหมาะสม (Optimum Purchase Sizes)
45. ปริมาณการสั่งซื้อสินค้าคงคลังที่ประหยัดที่สุด (Economic Ordering Quantities หรือ EOQ)
46. การลงทุนในสินค้าคงคลังที่เหมาะสม (Optimum Investment in Inventory)
47. ส่วนเพิ่มของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น (Marginal Rising Costs)
48. ส่วนเพิ่มของค่าใช้จ่ายที่ลดลง (Marginal Declining Costs)
49. จำนวนคำสั่งซื้อ (Number of Orders)
50. ปริมาณสินค้าคงคลังเฉลี่ย (Average Inventory)

แบบฝึกหัดบทที่ 7

1. วิธีการที่ช่วยให้กิจการอุตสาหกรรมสามารถลดการถือครองเงินสดเป็นจำนวนมากมีอะไรบ้าง จงอธิบาย
2. มีผู้กล่าวว่า “ส่วนลดเงินสดจากการสั่งซื้อสินค้าในระยะเวลา 1 ปี มีมูลค่าสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากสถาบันการเงิน” ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ จงอภิปราย
3. สมมุติว่า กิจการอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งกำหนดเงื่อนไขการขายเชื่อ $n/30$ แต่โดยเฉลี่ยแล้วลูกหนี้การค้ามักชำระหนี้หลัง 30 วัน กิจการจะมีวิธีการลงทุนในลูกหนี้การค้าอย่างไร ถ้ายอดขายเชื่อในปีหนึ่ง ๆ ประมาณ 720,000 บาท
4. มีผู้กล่าวว่า “เป็นการยากที่จะประเมินผลการดำเนินงานของลูกจ้างหลาย ๆ คน แต่ไม่เป็นการยากที่จะประเมินผลการดำเนินงานของผู้จัดการฝ่ายขายเชื่อ ถ้าผู้จัดการฝ่ายขายเชื่อมีผลการดำเนินงานดี ปริมาณหนี้สูญจะลดลงเป็นศูนย์ แต่ถ้ามีปริมาณหนี้สูญ (คิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของยอดขาย) สูง แสดงว่าผลการดำเนินงานของผู้จัดการฝ่ายขายเชื่อบกพร่อง” ท่านเห็นด้วยกับคำกล่าวนี้หรือไม่ จงอภิปราย
5. สมมุติว่าท่านเป็นผู้จัดการฝ่ายขายเชื่อของกิจการอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ท่านมีหลักในการประเมินความเสี่ยงจากการขายเชื่อแก่ลูกค้าของท่านอย่างไร จงอธิบาย
6. ตัวแบบการตัดสินใจเกี่ยวกับระดับสินค้าคงคลังใช้ประโยชน์ในการควบคุมปริมาณสินค้าคงคลังที่ทำให้เสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาต่ำสุด จงอธิบายถึงลักษณะพื้นฐานของตัวแบบการควบคุมสินค้าคงคลัง พร้อมทั้งระบุประเภทของค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นและค่าใช้จ่ายที่ลดลงเมื่อปริมาณสินค้าคงคลังเพิ่มขึ้น จงเขียนกราฟประกอบคำอธิบายด้วย
7. สมมุติว่า กิจการอุตสาหกรรมแห่งหนึ่งได้สั่งซื้อสินค้าคงคลังและเสียค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเก็บรักษาสินค้าคงคลังในปีหนึ่งเป็นดังนี้
 - 1) สั่งซื้อสินค้าครั้งละ 100 หน่วย
 - 2) ปริมาณสินค้าที่ต้องใช้ปีละ 250,000 หน่วย
 - 3) ราคาสินค้าหน่วยละ 14 บาท
 - 4) ค่าเก็บรักษาคิดเป็นร้อยละ 25 ของราคาสินค้า
 - 5) ค่าใช้จ่ายในการสั่งซื้อครั้งละ 7 บาท
 - 6) ต้องการถือครองสินค้าสำรองเพื่อความปลอดภัย (Safety Stock) 10,000 หน่วยอยากทราบว่าเป็นอย่างไร

- ก) Economic Ordering Quantity (EOQ) เท่ากับกี่หน่วย
 - ข) สินค้าคงคลังเฉลี่ย (Average Inventory) เท่ากับเท่าใด
 - ค) จำนวนการสั่งซื้อที่เหมาะสมเป็นกี่ครั้ง
8. หากกิจการอุตสาหกรรมถือครองเงินสดไว้อย่างเพียงพอ จะก่อให้เกิดประโยชน์ทางด้านใดบ้าง จงอธิบาย
 9. สมมุติว่า ท่านเป็นผู้บริหารด้านการเงินของกิจการอุตสาหกรรมแห่งหนึ่ง ท่านมีวิธีการบริหารเงินสดไหลเข้า-ออกจากกิจการให้มีประสิทธิภาพได้อย่างไรบ้าง จงอธิบาย
 10. Float เป็นประโยชน์ต่อการบริหารการเงินของกิจการอุตสาหกรรมอย่างไรบ้าง จงอธิบาย
 11. ตัวแปรของนโยบายการขายเชื่อ (Credit Policy Variables) ที่สำคัญมีอะไรบ้าง แต่ละตัวแปรส่งผลต่อปริมาณลูกหนี้การค้าอย่างไรบ้าง จงอธิบาย

หนังสืออ่านประกอบบทที่ 7

จันทร์เพ็ญ จาปะเกษตร์. **การเงินธุรกิจ. คณะเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัย-
เกษตรศาสตร์, กรกฎาคม 2523. (โรเนียวเย็บเล่ม)**

ชูศรี รุ่งโรจน์ารักษ์ และทัศนีย์ ดัณฑวุฑฒโฒ. **การบริหารสินทรัพย์ธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.**

นงเยาว์ ชัยเสรี. **การเงินธุรกิจ ภาคต้น. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2514.**

เบญจวรรณ วัชรสุธี. **การเงินธุรกิจ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
2526.**

Firrh, Michael. **Management of Working Capital.** London: The Macmillan Press Ltd., 1976.

Horne, James C. Van. **Financial Management and Policy.** 6th ed., Englewood Cliffs: N.J.:
Prentice-Hall Inc., 1983.

Mathur, Iqbal. **Introduction of Financial Management.** New York : Macmillan Publishing Co.,
Inc., 1979.

Mehta, M.Dileep. **Working Capital Management.** Englewood Cliffs; N.J. : Prentice-Hail Inc.,
1983.

Smith, Keith V. **Guide to Working Capital Management.** New York : Mc Graw-Hill, Inc., 1979.

Solomon, Ezra, and Pringle, J.John. **An Introduction to Financial Management.** California :
Goodyear Publishing Company, 1977.

Weston, J. Fred, and Brigham, Eugene F. **Managerial Finance.** 6th ed., Illinois : The Dryden
Press, 1978.